

Z Jeruzaléma do Babylónu

Texty na tento týden

Daniel 1

Základní verš

„A Bůh dal těm čtyřem jinochům vědění a zběhlost ve veškerém písemnictví a moudrosti. Danielovi dal nadto porozumět všem viděním a snům.“ (Da 1,17)

Bible se nezdráhá ukázat i slabosti a nedostatky padlého lidstva. Počínaje Gn 3. kapitolou Písmo opakovaně připomíná lidskou hříšnost a její smutné důsledky. Současně však můžeme pozorovat také životy a jednání lidí, kteří prokazují mimořádnou věrnost Bohu dokonce i tehdy, když musí čelit silnému tlaku, aby se jí vzdali. Velmi zřetelně můžeme příklady takové věrnosti vidět v knize Daniel.

Při studiu knihy Daniel však mějme na paměti, že skutečným hrdinou knihy je Bůh. Někdy se natolik zaměříme na příběhy, které zdůrazňují věrnost Daniela a jeho přátel, že můžeme zapomenout vyzvednout věrnost toho, který je vedl, žehnal jim a chránil je, když byli konfrontováni s mocí a lákadly Babylónu. Zůstat věrný – to může být velkou výzvou i v naší domovině, natož když jsme vystaveni tlaku cizí země, odlišné kultury a neznámého náboženství. Hlavní lidští hrdinové těchto příběhů však zvládli nástrahy, se kterými se setkali, protože podobně jako apoštol Pavel mohli říci „vím, komu jsem uvěřil“ (2Tm 1,12). A právě Bohu zůstali ve svých zkouškách věrní.

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

BOŽÍ SVRCHOVANOST

¹Ve třetím roce kralování Jójakíma, krále judského, přitáhl Nebúkadnesar, babylónský král, k Jeruzalému a oblehl jej. ²Panovník Hospodin mu vydal do rukou judského krále Jójakíma a část nádob Božího domu. Nebúkadnesar je dopravil do země Šineáru, do domu svého božstva; nádoby dal dopravit do klenotnice svého boha. (Da 1,1.2)

Osobní studium

Kniha Daniel začíná smutnou zmínkou o porážce. Judské království podlehl Nebúkadnesarovi a část chrámového vybavení byla odvezena z Jeruzaléma do země Šineáru. O zemi **Šineár** se v Bibli mluví mimo jiné v souvislosti se stavbou města a věže, které později dostaly jméno **Babylón** (Gn 11,2.9). Šineár je zlověstným znamením a připomíná jednání, které vychází z otevřené vzpoury vůči Bohu. A přestože se stavitelům věže nepodařilo dosáhnout do nebe, jak měli v plánu (Gn 11,4), navenek se nám může zdát, že Nebúkadnesar a jeho bohové nacházející se v zemi Šineár přemohli Boha, který uzavřel smlouvu s Izraelem.

Úvodní řádky knihy Daniel však dávají velmi jasně najevo, že porážku Jeruzaléma nelze přičíst mimořádné moci babylónského krále nebo jeho bohů. Text říká, že se tak stalo proto, že „Panovník Hospodin mu [Nebúkadnesarovi] vydal do rukou judského krále Jójakíma...“ (Da 1.2). Už dlouho předtím

Bůh Izraelcům oznámil, že pokud na něj zapomenou a poruší jeho smlouvu, pošle je jako zajatce do cizí země. Daniel proto věděl, že nad vojenskou mocí Babylónu stojí Bůh, který usměrňuje chod dějin. Právě jasné chápání Boží svrchovanosti pomáhalo těmto mladým mužům a dávalo jim sílu a odvahu čelit pokušení a tlaku, kterému byli v Babylóně vystaveni.

Uvažuj o textech 2Kř 21,10–16; 2Kř 24,18–20 a Jr 3,13. Proč Bůh vydal Judsko a Jeruzalém do rukou Babylóňanů?

Když se my sami potýkáme s výzvami a pokušeními 21. století, potřebujeme nově pochopit Boha, který je tak jasně představen v knize Daniel. Na základě této knihy můžeme vnímat, že Bůh, kterého uctíváme, nejen svou svrchovaností ovlivňuje běh dějin, ale také milosrdně jedná v životech svých následovníků, aby jim v době nouze poskytl potřebnou pomoc. A jak uvidíme později, to, co Bůh vykonal pro hebrejské zajatce, udělá i pro věřící v době konce, ať už budou útoky na ně a jejich víru jakékoliv.

Aplikace

Jakým výzvám čelí tvá víra v současném období – ať už jde o útoky přicházející z tvého okolí, z církve nebo jsou jejich příčinou tvé vlastní povahové chyby? Jak se můžeš opřít o moc Boha, který ti může pomoci překonat vše, co stojí v cestě tvé věrnosti a vítěznému životu?

VÍRA POD TLAKEM

³Pak rozkázal král Ašpenazovi, vrchnímu nad dvořany, aby přivedl z Izraelců, a to z královského potomstva a ze šlechty, ⁴jinochy bez jakékoli vady, pěkného vzhledu, zběhlé ve veškeré moudrosti, kteří si osvojili poznání, rozumějí všemu vědění a jsou schopni stávat v královském paláci a naučit se kaldejskému písemnictví a jazyku. ⁵Král pro ně určil každodenní přiděl z královských lahůdek a z vína, které pil při svých hodech, a dal je vychovávat po tři roky. Po jejich uplynutí měli stávat před králem. ⁶Z Judejců byli mezi nimi Daniel, Chananjáš, Mišael a Azarjáš. (Da 1,3–6)

Osobní studium

Přečti si 1. kapitolu knihy Daniel. Jakému tlaku byli v Babylónu vystaveni mladí muži jmenovaní v úvodních verších? V čem spočíval tento tlak a jak mohl ohrozit jejich životy a jejich víru?

Po příchodu do Babylónu museli čtyři mládenci čelit velmi vážné výzvě, která se týkala jejich víry a přesvědčení. Jako mladé a perspektivní je vybrali pro speciální vzdělávání, aby mohli dobře sloužit novému králi. Starověcí panovníci často využívali nejlepší zajatce k tomu, aby jim sloužili v jejich paláci. Proto bylo velmi důležité, aby byli loajální vůči králi a jeho bohům. Cílem celého procesu převýchovy byla jakási indoktrinace, která by vedla ke změně světového názoru. Součástí tohoto procesu byla i změna jmen zajatců. Nová jména naznačovala, komu nyní patří a kdo určuje jejich osud. Přejmenováním zajatců Babylóňané vyjadřovali nadvládu nad nimi a nutili je, aby se přizpůsobili hodnotám a kultuře Babylónu. Zatímco původní jména poukazovala na Boha Izraele, nová jména vyjadřovala podřízenost cizím bohům. Kromě toho bylo

určeno, aby se mladí zajatci stravovali podle babylónských zvyklostí. Jíst jídlo z králova stolu mělo ve starověku hlubokou symboliku. Znamenalo to úplnou podřízenost králi a přijetí závislosti na něm. A protože takové jídlo bylo obvykle obětováno bohům dané říše, jíst jej mělo i náboženské pozadí. Bylo znamením přijetí králových bohů a jejich uctívání.

Daniel a jeho společníci se proto ocitli v komplikované situaci. Pokud chtěli zůstat věrni Bohu a nepodlehnout obrovskému tlaku celého babylónského systému, potřebovali opravdový zázrak. Samotné město Babylón bylo symbolem obrovského úspěchu člověka. Krása architektury babylónského chrámu, visutých zahrad a řeky Eufrat, která protékala městem, vytvářela obraz nepřekonatelné velikosti a slávy. Daniel a jeho přátelé dostali nabídku kariérního růstu a příležitost užívat si blahobyt a prosperitu celého systému. Mohli se zbavit postavení hebrejských otroků a stát se královskými úředníky. Jak se rozhodnou? Udělají kompromisy se svými hodnotami a se svým svědomím, aby mohli postupovat dál – snadnou cestou ke slávě?

Aplikace

Jak si mohli tito mladíci ospravedlnit a zdůvodnit rozhodnutí udělat kompromis se svým přesvědčením? V kterých oblastech svého života prožíváš (nebo jsi prožíval) podobné pokušení?

PEVNÉ ROZHODNUTÍ

⁸Ale Daniel si předsevzal, že se neposkvrní královskými lahůdkami a vínem, které pil král při svých hodech. Požádal velitele dvořanů, aby se nemusel poskvrňovat. ⁹A Bůh dal Danielovi dojít u velitele dvořanů milosrdenství a slitování. (Da 1,8.9)

Osobní studium

Přečti si text Da 1,7–20. Jaké důležité principy se v textu nacházejí? Jakou roli v tomto příběhu hraje Boží zásah a jakou lidská vůle a rozhodnutí?

Zdá se, že čtyři hebrejští zajatci neprotestovali proti svým novým babylónským jménům. Kromě toho, že sami mezi sebou používali svá stará jména, s tím zřejmě nemohli udělat nic. Ale pokud šlo o stravu a víno z královského stolu, bylo samozřejmě v jejich moci rozhodnout, zda ho budou konzumovat nebo ne. Tento rozměr svobodné vůle je v celém příběhu velmi důležitý.

Pokud mohl hlavní dvořan změnit jejich jména, velmi pravděpodobně mohl udělat změny i v jejich jídelníčku. Existují minimálně dva důvody, proč se mládenci rozhodli nejíst z královského stolu.

Prvním byla skutečnost, že královský pokrm mohl obsahovat nečisté maso (Lv 11). Druhým mohlo být, že jídla byla nejdříve

obětována různým babylónským bohům a až potom je přinesli před krále. Když tedy Daniel jasně – bez jakýchkoli výmluv nebo lstí – oznámí, že jeho žádost má náboženské pozadí, protože jídlo z paláce by je „poskvrňovalo“ (Da 1,8), v jeho požadavku zaznívá obrovská odvaha.

Když se blíže podíváme na vzájemnou komunikaci mezi Danielem a hlavním sluhou, všimneme si několika důležitých skutečností. Zaprvé, Daniel zřejmě velmi dobře rozuměl těžkému postavení úředníka, proto navrhl zkoušku. Deset dní konzumace odlišné stravy mělo stačit k prokázání přínosu a uklidnění úřednickových obav. Zadruhé, Danielova jistota, že k prokázání pozitivního výsledku stačí tak krátká doba, ukazuje na jeho naprostou důvěru v Boha. Zatřetí, zmínka o stravě sestávající ze zeleniny a vody poukazuje na jídlo, které Bůh dal člověku při stvoření (Gn 1,29). Zřejmě i to inspirovalo Daniela při jeho rozhodování. Vždyť nakonec, co by mohlo být lepší než strava, kterou nám dal Bůh v ráji.

Aplikace

Co je tak důležitého na Danielově svobodné volbě, která Bohu otevřela dveře, aby mohl jednat mimořádným způsobem (Da 1,9)? Co se z toho můžeš naučit o důležitosti tvých vlastních rozhodnutí? Jak by měla tvá důvěra v Boha ovlivňovat i tvá rozhodnutí?

BEZCHYBNÍ A HEZCÍ

⁴[Přivedl] jinochy bez jakékoli vady, pěkného vzhledu, zběhlé ve veškeré moudrosti, kteří si osvojili poznání, rozumějí všemu vědění a jsou schopni stávat v královském paláci a naučit se kaldejskému písemnictví a jazyku.

¹⁴Opatrovník je v té věci vyslyšel a zkusil to s nimi po deset dní. ¹⁵Po uplynutí deseti dnů se ukázalo, že jejich vzhled je lepší; byli statnější než ostatní jinovi, kteří jedli královské lahůdky. ¹⁶Opatrovník tedy odnášel jejich lahůdky a víno, které měli pít, a dával jim zeleninu. ¹⁷A Bůh dal těm čtyřem jinochům vědění a zběhlost ve veškerém písemnictví a moudrosti. Danielovi dal nadto porozumět všem viděním a snům. (Da 1,4.14–17)

Osobní studium

Daniela a jeho společníky vybrali, aby se stali královskými služebníky, protože vyhovovali požadavkům formulovaným králem Nebúkadnesarem (Da 1,3.4). Podle krále to měli být lidé „bez jakékoliv vady“ a „pěkného vzhledu“. Je zajímavé, že i oběti a také lidé sloužící ve svatyni měli být „bez vady“ (Lv 22,17–25; 21,16–24). Mohlo by se zdát, že se babylónský král přirovnával k nejvyššímu božstvu, nebo dokonce k Bohu Izraele do té míry, že vyžadoval od svých služebníků podobné kvality, jaké Písmo vyžaduje pro kněze a levity.

Uvažuj o textech Ga 2,19.20; Mt 16,24–26 a 2K 4,17. Co tyto verše říkají o věrnosti uprostřed zkoušek a pokušení, kterým jsme vystaveni?

Bůh ocenil oddanost čtyř hebrejských zajatců a na konci jejich desetidenní zkouš-

ky vypadali zdravější a silnější než ostatní mladíci. Bůh dal svým čtyřem služebníkům „vědění a zběhlost ve veškerém písemnictví a moudrosti“ a „Danielovi dal nadto porozumět všem viděním a snům“ (Da 1.17). Tento dar sehrál později v Danielově prorocké službě významnou roli.

Tak jako Bůh ocenil věrnost svých služebníků na babylónském dvoře, i nám dává moudrost, když čelíme problémům a zkouškám v tomto světě. Ze zkušenosti Daniela a jeho přátel se můžeme naučit, že je možné zůstat čistými i ve zkažené společnosti. Zároveň se můžeme naučit, že pokud chceme sloužit Bohu, nemusíme se nutně izolovat od společnosti a jejich kulturních vlivů. Daniel a jeho společníci nejen žili ve společnosti plné zla, hříchu a modloslužby, ale právě z těchto negativních vlivů se dokázali poučit a zůstat věrní.

Aplikace

Ať už žijeme kdekoliv, stojíme před výzvou zachovat si věrnost uprostřed kulturních a sociálních vlivů, které jsou v rozporu s naším systémem hodnot. Pokus se pojmenovat hlavní negativní vlivy společnosti, v níž žiješ, a polož si otázku: Jak se před nimi mohu uchránit?

ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA

¹⁷A Bůh dal těm čtyřem jinochům vědění a zběhlost ve veškerém písemnictví a moudrosti. Danielovi dal nadto porozumět všem viděním a snům. ¹⁸Po uplynutí doby, kdy podle králova nařízení měli být předvedeni, přivedl je velitel dvořanů před Nebúkadnesara. ¹⁹Král s nimi rozmlouval a žádný mezi nimi nebyl shledán takový jako Daniel, Chananjáš, Mišael a Azarjáš. Proto stávali před králem. ²⁰Pokud šlo o porozumění moudrosti, které od nich král vyžadoval, shledal, že desetkrát předčí všechny věštce a zaklínače, kteří byli v celém jeho království. ²¹A Daniel tam zůstal až do prvního roku vlády krále Kýra. (Da 1,17–21)

Osobní studium

Uvažuj o úvodním textu. Co bylo klíčem k úspěchu čtyř mládenců? (Jb 38,36; Př 2,6 a Jk 1,5)

Po třech letech strávených na „babilónské univerzitě“ (Da 1,5) se čtyři mladíci dostali před krále na závěrečný pohovor. Nebyli jen zdravější a silnější než všichni ostatní, ale převyšovali je i v poznání a moudrosti. Všichni čtyři byli přijati do služby králi. Nesmíme zapomenout, že v jejich „poznání a moudrosti“ bylo zahrnuto i mnoho pohanských prvků. Mladíci se naučili vše, dokonce velmi dobře, a to i přesto, že určitě s mnoha věcmi nesouhlasili nebo jim nevěřili.

Nebúkadnesar se mohl domnívat, že jejich úspěch a dovednosti jsou výsledkem dobré stravy a péče v paláci a také kvalitního vzdělávání, které absolvovali. Daniel a jeho společníci však věděli – a text to jasně ukazuje –, že jejich úspěch a dobrý výkon nesouvisí s babilónským systémem. Vše pocházelo od Boha. Jedná se o působivou ukázkou toho, co Bůh může vykonat pro ty, kteří mu důvěřují. Nemusíme se bát mocného

vlivu médií, vlád a dalších institucí, které by mohly ohrožovat naši identitu jako Božích dětí. Věříme-li Bohu, můžeme si být jisti, že nás posílí i ve složitých situacích a ochrání nás před špatnými vlivy. Naším úkolem je dělat správná rozhodnutí – a to zejména v době, kdy okolní vlivy ohrožují naši víru.

Na základě první kapitoly knihy Daniel se o Bohu dozvídáme tyto důležité pravdy: (1) Bůh má pod kontrolou chod dějin. (2) Bůh nám dává moudrost, která nás může vést i v nepřátelském prostředí naší kultury nebo společnosti. (3) Bůh oceňuje ty, kteří mu důvěřují a řídí se jeho radami.

První kapitola končí slovy: „A Daniel tam zůstal až do prvního roku vlády krále Kýra.“ (Da 1,21) Zmínka o králi Kýrovi je důležitá. Ukazuje na náznak naděje uprostřed těžce prožívaného vyhnanství. Kýros byl Bohem vyvolen, aby vysvobodil Boží lid a umožnil mu návrat do Jeruzaléma. A přestože kapitola začíná zprávou o porážce a zjetí, končí nadějí na návrat domů. Takový je náš Bůh: i uprostřed těch nejtěžších okamžiků našeho života otevírá dveře naděje, abychom mohli vidět slávu a radost, které leží za branami bolesti a utrpení.

Aplikace

Co tě nejvíce oslovuje na příběhu zaznamenaném v první kapitole knihy Daniel? Proč?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

„Mladý Daniel a jeho společníci měli v Babylóně zdánlivě více štěstí než Josef během prvních let svého života v Egyptě. Přesto však museli i oni projít podobně těžkými zkouškami charakteru. Ze svých poměrně prostých judských domovů byli tito mladí muži z královského rodu přesídleni do nejnádhernějšího města, na dvůr slavného monarchy. Tam se měli připravovat, aby mohli vstoupit do královských služeb. Na tomto přepychovém a zkaženém dvoře je obklopovalo mnoho pokušení. Ctitelé Hospodina se stali zajatci Babylónu. Nádobý z Božího chrámu byly přeneseny do chrámů babylónských bohů a samotný izraelský král byl Babylóňany uvězněn. Pyšní vítězové jim stále připomínali tyto skutečnosti jako důkaz, že jejich náboženství a způsob života jsou lepší než náboženství a životní styl Židů.

A přece v této situaci, navzdory pokoření Izraele, Bůh dal Babylónu jasný důkaz o své svrchovanosti, o svatosti svých požadavků i o spolehlivých důsledcích poslušnosti. Toto svědectví podal způsobem, kterým ho jedině přinést lze – prostřednictvím lidí, kteří byli stále věrni.“ (Ed 54; VYCH 34)

Otázky k rozhovoru

1. Podělte se společně o různé kulturní a společenské výzvy, kterým jako křesťané čelíte. Jak je zvládáte? Jak na ně můžete reagovat jako církevní společenství?
2. Uvažujte o tom, jak snadné by bylo pro Daniela a jeho společníky udělat kompromisy ve své víře. Vždyť nakonec, Babyloňané zvítězili. Židovský národ byl poražen. Jaký další „důkaz“ byl potřebný k tomu, aby se potvrdilo, že babylónští „bohové“ byli mocnější než Bůh Izraele a že Daniel a jeho společníci by to měli přijmout jako fakt? Jakých biblických pravd se mohli přidržovat, aby překonali náročné období, které prožívali? (Jr 5,19 a 7,22–34) Proč je důležité znát Písmo a chápat „přítomnou pravdu“?
3. Proč je věrnost důležitá nejen pro nás samotné, ale i pro ty, kterým je naše věrnost svědectvím o charakteru Hospodina, jemuž se snažíme sloužit?

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

_____	_____
_____	_____
_____	_____